אגדת נהרין

במוצאי חג השבועות תעלה להקת בת שבע את המופע שיפתח את פסטיוול ישראל לכוריאוגרפיה של אוהד נהרין. בחלק השני של המופע, בכורה ישראלית ל"פרפטום", תלווה תזמורת הסימפונט רעננה את הלהקה. כבר עתה ברור שהחיבור הזה, בין הלהקה לתזמורת, יותר משהוא מיטיב עם בת שבע, מיטיב מאוד עם הסימפונט

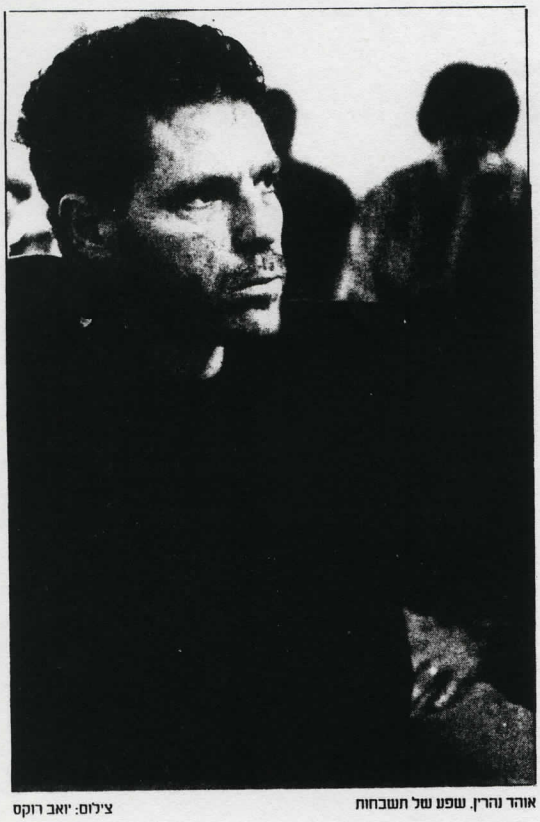

אוהד נהרין. שפע של תשוקות

צילום: יואב רוקס

מדובר בהימור ברמת סיכון נמוכה. במוצאי חג השבועות תעלה להקת בת שבע, בשיתוף להקת נקמת הטרקטור, בבנייני האומה בירושלים, את המופע "טקס פתיחה", בכורה עולמית וחד פעמית, שתפתח את פסטיוול ישראל. את החלק השני של המופע, בכורה ישראלית ל"פרפטום", בביצוע משולב של רקדני הלהקה ורקדני האנסמבל, תלווה תזמורת הסימפונט רעננה.

מדובר בהימור, משום שאוהד נהרין, הכוריאוגרף של המופע והמנהל האמנותי של בת שבע, הוא נועז, מקורי וספקני דיו, כדי להבטיח חוויה לא קונוונציונלית לצופים. אבל, כאמור, זהו הימור עם רמת סיכון נמוכה, משום שנהרין אינו מותיר למבקרי המחול בי־שראל אף לא סופרלטיב לא משומש אחד. במלים אחרות, נהרין הוא הכור־יאוגרף המרתק, המבטיח (והמקיים) ביו־תר בשדה המחול הישראלי־העכשווי (המשפט האחרון הוא ציטוט משולב של לפחות ארבעה מבקרי מחול).

כשמדובר במופע הפתיחה של פסטי־כל ישראל צריך לסמוך במיוחד על כישוריו של נהרין, כי מה שיתרחש באותו ערב מעל בימת בנייני האומה הוא בגדר הפתעה. המשתתפים במופע סוכרים פיותיהם. בחזרה מיוחדת לעיתו־נאים, שהתקיימה במרכז סוזן דלל ביום שישי האחרון, זומנו הרקדנים במיוחד. החזרות הסדירות למופע מתקיימות בכפר מנחם.

"בשבועיים האחרונים עברנו שם", מספר נהרין, "יש שם חלל שמאפשר לנו לעבוד כמו שצריך. החלק הראשון, שתראו, הוא הופעה חדשה, שנשמרת כרגע בסוד. יש בה משהו חד פעמי, בני־גוד למה שאני בדרך כלל עושה, למרות שברוב החומרים אחזור להשתמש בע־תיד. בדרך כלל חשוב לי שאנשים יוכלו לראות עבודה יותר מפעם אחת, החד פעמיות קשורה ספציפית למאורע ולאיך שהחומרים יתחברו בו לאירוע ספציפי, שקשור לאורחים שיהיו שם".

כמו מיז

"כמו נשיא המרינה, למשל. מבחינתי, יש פה ניסיון לקחת מאורע ממלכתי ובובמבסטי. במופע אני מפגיש כל מיני קצוות. אני נוגע בממלכתי, ומשתמש בקלישאות של האירוע. זו מסורת מאוד ברורה, שממנה אני יכול לפנטז.

"למעשה, עשיתי את מאורע הפתי־חה, לא הופעה למאורע הפתיחה. מושכת אותי האפשרות לעשות משהו שיש בו חד פעמיות. מול הגודל הזה אני מפגיש את הצופה ואת האמנות עם הצנזורה. אלו דברים שמעיקים עליי או מגרים אותי, ויש לי הזדמנות לתת להם ביטוי".

זו הפעם השלישית שלהקת בת שבע פותחת את פסטיוול ישראל בעבודה מקורית של נהרין. הפעם הראשונה היתה לפני שלוש שנים עם "קיר", הפעם השנייה, לפני שנה, עם "מבול".

זינוק בסולם היוקרה

"טקס הפתיחה" אורך כ־60 דקות, המורכבות מ־10–12 קטעים קצרים, המבוצעים לצלילי כלי הקשה בלבד. נהרין: "החלק הראשון בנוי מקטעים של כלי הקשה. העבודה עצמה בנויה מקטעים מאוד קצרים. האונתי שעות לתופים. אני אוהב את הקצב והאנרגיה של התופים, ואת הניגוד לוולסים הזדים של החלק השני. התופים נותנים הרגשה של טקס מהכיוון הרוחני, לא הרשמי.

"בעבודה הראשונה המסגרת היא האירוע, בעבודה השנייה, 'פרפטום', המוסיקה היא המסגרת. הוולסים מב־טאים חיבה למוסיקה הרבה סרקזם, יש בזה משהו מחויך. זה מתקשר באסוציאציה לתקופה, יותר בצבעוניות. הגברים לא לובשים פראקים, אם כי הגברים בשחור והנשים בשמלות. אין פה ניסיון לתאר מציאות".

החלק השני של המופע, "פרפטום", הועלה לראשונה בווינה, שם עבד נהרין עם להקת הבלט המקומית. הרעיון המר־כזי הוא מין פרודיה על הוולסים של שטראוס, או, יותר נכון לומר, וריאציה, מה שמשאיר את הפרשנות לעבודתו של נהרין פתוחה.

הוולסים מנוגנים בהופעה חיה, והרק־דנים מסתחררים בצורה הלאוולסית ביותר שאפשר להעלות על הדעת. היסו־דות הבסיסיים של ריקוד וזוגות תקופתי נשמר, אך ממנו מפליג נהרין למקומות, ששטראוס לא העלה אותם על דעתו. כאשר הועלה "פרפטום" בווינה, לפני כשנה, כתבו עיתוני הבירה האוסטרית, "אז מגיעים הוולסים, הוולסים של יוהן שטראוס, מאוזנים, מסחררים, נמסים כמו סוכריה חמוצה בפה. חוץ מהתזמורת, הכול ב'פרפטום' הוא בסגנון קומי פארודי ומלא בהפתעות".

הסימפונט של רעננה מופקדת על הביצוע הזה של הוולסים. המלצה של קרן התרבות אמריקה־ישראל הביאה לפגישת היכרות של הנהלת להקת בת שבע והנהלת הסימפונט. נערך משא ומתן בין אורית פוגל, המנכ"לית של הסימפונט, לבין מירה אידלים, מנכ"ל להקת בת שבע. אחרי שהפגישה הוכתרה בהצלחה, נפגש נהרין עצמו עם ירוחם שרובסקי, מנהלה המוסיקלי של התזמורת, והחלט סופית על החיבור הזה, שיותר משהוא מיטיב עם בת שבע, הוא מיטיב, לפחות עם הקודיקולום ויטה, של הסימפונט.

זו הפעם הראשונה שהסימפונט משתתפת במופע בינאמנותי בגון זה?

פוגל: "חלק מהאני מאמין של הסימ־פונט רעננה הוא שילוב בין אמנויות בכלל, ובפרט בין תחומים שמלכתחילה מקור ההשראה הוא משותף, כמו המוסי־קה במקרה של 'פרפטום'".

יש לכם תוכניות להמשיך שיתוף השקולה?

"כן, בשנה הבאה יורחב שיתוף הפער־לה. ברצמבר נעלה שוב את 'פרפטום' במלאת 30 שנה לבת שבע, ונצא גם בתוכנית משותפת לכל המשפחה".

מופע הפתיחה התגיגי של פסטיוול ישראל הוא גולת הכותרת בפעילותה של הסימפונט. בתוך שנתיים מיום הקמתה, ב־91', זינקה הסימפונט בסולם היוקרה, כשהיא מדלגת על שלבים אחדים.

הפורום הישראלי, המרכז לקליטת אמנים עולים וראש עיריית רעננה, זאב בילסקי, הם אלו שאחראים להקמתה של הסימפונט ראו. המנהל המוסיקלי של הסימפונט מיולי 91' הוא שרובסקי, 36, שהספיק לנצח, נכון להיום, על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, התזמורת הפילהרמונית של מוסקווה, ריגה, ירושלבל, וגם על התזמורת הלאו־מית של ארגנטינה, ארץ הולדתו.

מתוך 45 נגני התזמורת, 38 הם עו־לים חדשים. שבעת הנגנים הישראלים הם מיוצאי יחידת המוסיקאים המצ־טיינים בצה"ל. המטרה העיקרית של הסימפונט היא חינוך ילדים ונוער להאזנה למוסיקה קלסית. המטרה השנייה, שגם היא אינה קשורה למופע הפתיחה, היא העלאה תכופה של יצירות ישראליות.

מנצח הסימפונט, ירוחם שרובסקי

באוקטובר האחרון יצאה הסימפונט לסיבוב הופעות בצרפת. בשנה הבאה יוכו הנגנים להתראות לעיתים תכופות יותר עם טרמינלים שונים, כמו טרמינ־לים אמריקניים אחדים וטרמינלים אירו־פיים. מן הצד השני, הרלוונטי יותר לתקדים של שיתוף הפעולה עם בת שבע, הסימפונט מתכננת להעלות מופע משותף עם תיאטרון מחול, וגם להשת־תף בפסטיוול כליזמר בצפת.

בעיה תקציבית

נהרין נולד בארץ והחל את הכשרתו בבת שבע. שנה לאחר שסיים את שיר־ותו הצבאי, כסולן אחת מלהקות הפיקוד הנידחות, נסע לארצות הברית, שם למד בג'וליארד, ורקד אצל מרתה גרהם ומורים בז'אר. במקביל לעבודתו עם בת שבע, עובד נהרין דרך קבע עם להקות נוספות באירופה. ביניהן תיאטרון המחול ההולנדי, בלט פרנק־פורט, והולנדרן קונטמפורארי דנס.

העבודות הראשונות של נהרין, שהועלו בארץ, עוד בתחילת שנות שמונים, זיכו אותו בשבחים הראשונים. ב־83' זכה בכינור דוד על "חפלחץ". במהלך שנות השמונים עוד נרד בשדות זרים. בניהול בת שבע החל ב־90', ובאותה שנה גם הקים את אנסמבל בת שבע, קבוצת מחול של צעירים, שהיא גם קאדר ללהקה הבוגרת וגם קבוצה בעלת אופי מגובש וייחודי.

בסוף שנות השמונים נראתה בת שבע, מבחינת הרפרטואר שלה, כמו בבואה מטושטשת, לא ברורה, של להקת מחול ישראלית. כשנהרין החל בניהול הלהקה, לפני יותר משלוש שנים, היתה זו הפעם הראשונה שאת התפקיד ממלא מי שאינו רקדן בלבד, אלא גם כור־יאוגרף יוצר. נהרין החל לגבש את המצבור החזיוני של רקדנים בשיאם לכדי קורפוס אנושי־אמנותי של קו, צורה ואופי.

סיפור האגדה המלבב של בת שבע ונהרין מוכתם בצל מטריד מנוחה, כמובן. הבעיה היא בתקציב, אלא מה. חדר החזרות של בת שבע במרכז סוזן דלל צר מדי, קטן מדי. המשכורות נמר־כות מדי. לנהרין מוצעות כל הזמן הצע־ות לניהול אמנותי של להקות מחול חשובות באירופה. הפיתוי מוסט הצידה, לפי נהרין, בתקווה, הנתלית בחוזקה בשיפורים מובטחים עתידיים. ב־94', אם הכול ילך כשורה, תעבור בת שבע להו־פיע בבית האופרה החדשה, שנבנה עתה במרכז גולדה בתל אביב.

בתור יוצר המחול המרכזי בישראל, נהרין מתנגד להגדרתו כיוצר מחול. "אני בכלל לא עוסק במחול. אני סולד מהמלה הזו, מחול. היא מאוד מגבילה, ויש לה קונוטציות של תופים ויציאה במחולות. אני עוסק בפיסיות, במוסיקה, בתיאטרון, במיניות ובפסיכולוגיה, באר־כיטקטורה, קולנוע, אנימציה ופיסול".

מושג כלשהו, כל מושג, בא לציין כך וכך דברים בעולם. אפשר לתפוס את המושג "מחול" כמו שנהרין תופס אותו, כלומר, כמין ריקוד פולקלוריסטי. אפשר גם לתפוס את המושג "מחול", ובעצם כל מושג, כגמיש, ניתן לשינויים. במק־רה של נהרין, הוא מנוחית, מבלי משים, על המושג המקורי מכה גדולה, ומרחיב את הדברים שהוא מציין ללא הכר. נהרין בעצם עושה מחול, שגם נראה אחרת ממה שהוא בעצמו קורא לו מחול, וגם נראה אחרת מכל מה שמישהו עשה בארץ לפניו.

יאיר קדר

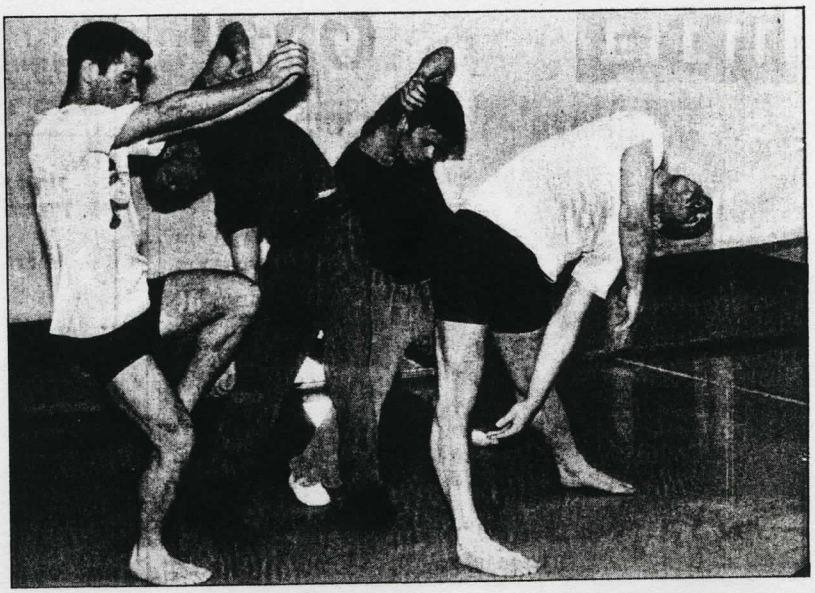

רקדני בת שבע בחזרה. צפו להפחאות

צילום: יואב רוקס